

65-plussers door de eeuwen heen

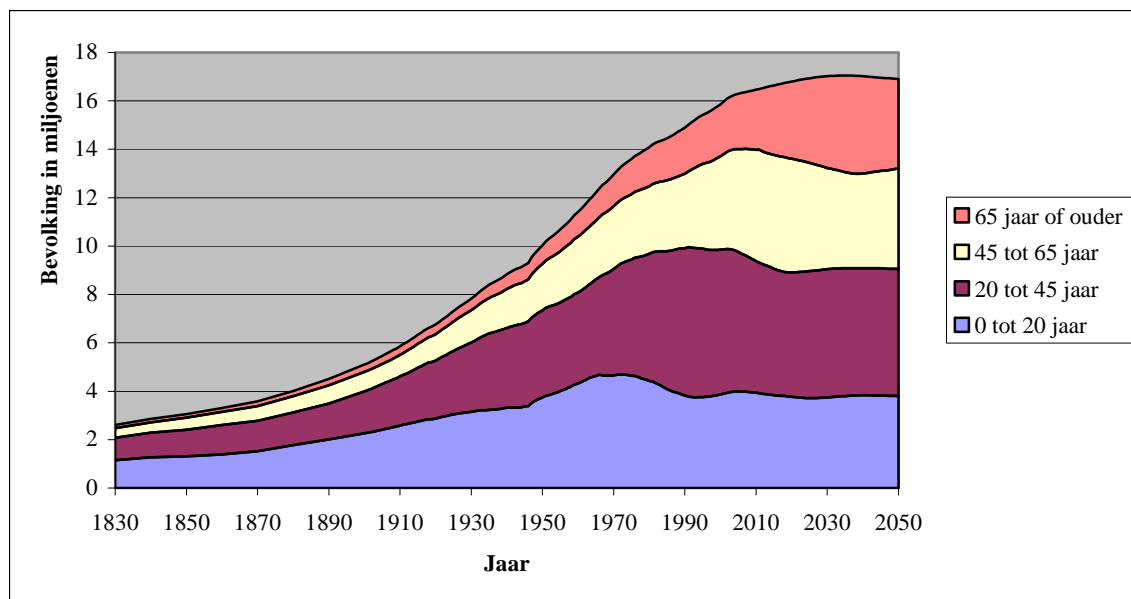
Inleiding

Met het beschikbaar komen van volkstellingsgegevens op de website van het CBS is de bevolkingssamenstelling in Nederland vanaf 1830 digitaal voor een breed publiek beschikbaar.¹ In dit artikel beschouwen we de ontwikkeling van het aantal 65-plussers van 1830 tot nu en koppelen dat aan de bevolkingsprognose tot 2050 die begin dit jaar is gepubliceerd. We zetten de trend in de ontwikkeling van het aantal 65-plussers daarbij af tegen de trends in andere leeftijdsgroepen. Alle gegevens die in dit artikel zijn gebruikt, zijn afkomstig van het CBS.

Bevolkingsontwikkeling naar leeftijd

Onderstaande grafiek geeft de leeftijdsamenstelling van de bevolking weer in absolute aantallen over de periode 1830-2050. Vanaf 1830 is de totale bevolking gegroeid van 2,6 miljoen tot 16,3 miljoen op dit moment. Naar verwachting wordt het hoogtepunt in de bevolkingssomvang bereikt in 2035 met iets meer dan 17 miljoen inwoners.

Uit de grafiek is af te lezen dat alle bevolkingsgroepen een groei vertoonden tot rond 1970. Daarna vond voor de groep tot 20 jaar eerst een daling en vervolgens een stabilisatie plaats. Dat patroon vertoont zich met een vertraging vervolgens ook in de andere leeftijdscategorieën. Daarbij is de relatieve groei van het aantal 65-plussers het sterkst.

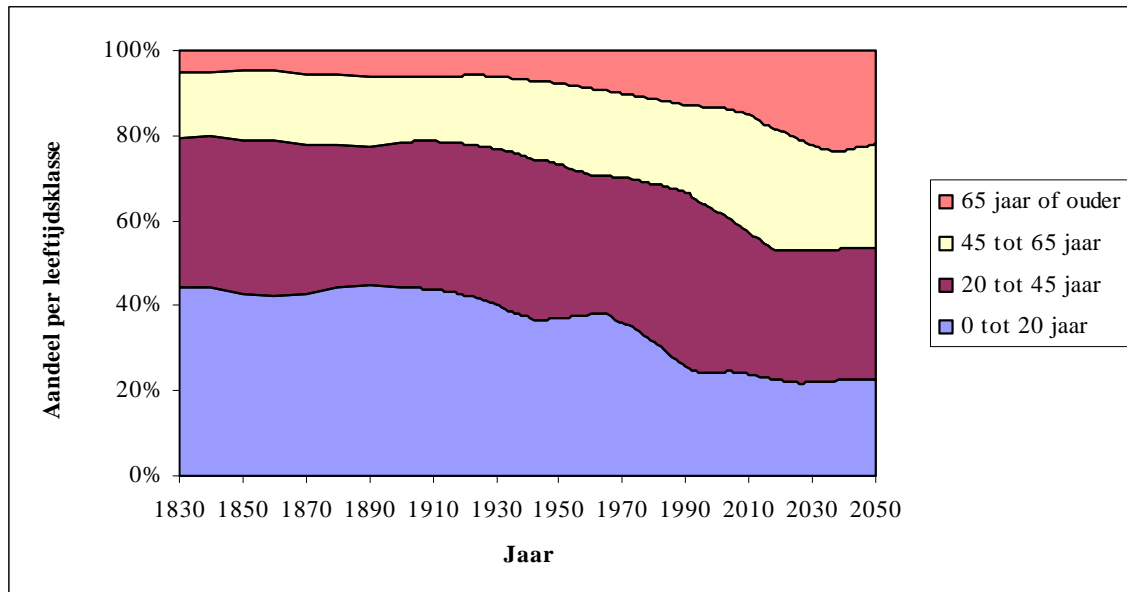


¹ Op www.volkstelling.nl zijn weliswaar ook gegevens uit de volkstelling van 1795 beschikbaar, maar hierin wordt geen onderscheid gemaakt naar leeftijd.

Met name vanaf het eind van de tweede wereldoorlog is het aantal 65-plussers snel opgelopen. Het aantal 65-plussers bedroeg in 1830 139.000. Dat liep geleidelijk op tot 307.000 in 1900 en 674.000 in 1945. In 1958 volgde de eenmiljoenste 65-plusser en in 1993 de tweemiljoenste. Op dit moment wonen er 2,3 miljoen 65-plussers in Nederland. De driemiljoenste wordt verwacht in 2016 en de viermiljoenste in 2035. Het maximale aantal 65-plussers verwacht het CBS in 2038, wanneer iets meer dan vier miljoen 65-plussers in ons land woonachtig zullen zijn.

Ontwikkeling bevolkingsaandelen

In onderstaande grafiek zijn de bevolkingsaandelen van de verschillende leeftijdsklassen opgenomen. Opvallend is daarin dat de bevolkingsaandelen van 1830 tot 1930 redelijk stabiel waren. Daarna nam het aandeel van kinderen af en groeiden met name de aandelen van de twee oudste onderscheiden groepen. Na de tweede wereldoorlog volgde een lichte groei van het aandeel van kinderen tot 1964. Dit ging ten koste van het aandeel van de groep van 20 tot 44 jaar. Vanaf dat moment veranderden de verhoudingen tussen de verschillende bevolkingsaandelen drastisch. Het aandeel van kinderen nam sterk af door de mogelijkheden voor geboortebeperking. Dit werkt met vertraging ook door naar de andere leeftijdscategorieën. Het aandeel van kinderen is de laatste jaren stabiel en bedraagt ongeveer een kwart van de bevolking. In de toekomst wordt ook een stabilisatie van de aandelen van de andere bevolkingsgroepen verwacht.



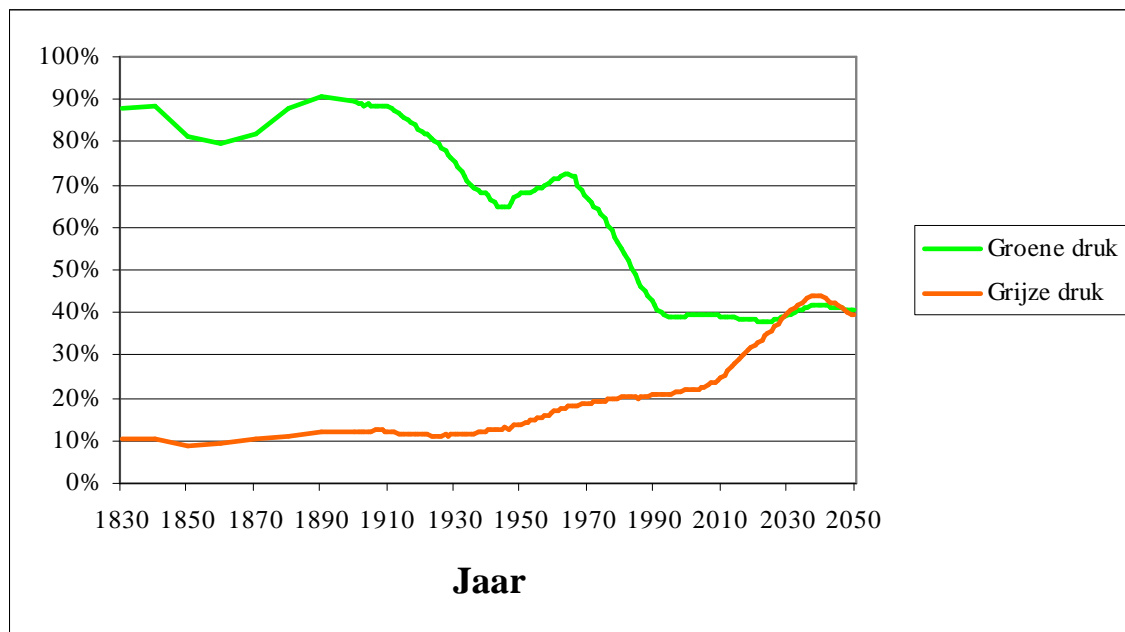
Het aandeel van 65-plussers bedroeg in 1830 5,3%. In 1850 werd het dieptepunt hiervan bereikt met 4,7%. Daarna vond een stijging plaats tot 6,0% in 1880. Vervolgens bleef het aandeel van 65-plussers decennialang rond dat percentage steken, totdat in 1930 een stijgende trend begon, die op dit moment nog voortduurt. In 1969 was het aandeel opgelopen tot 10%, terwijl het op dit moment 14% bedraagt. Op het hoogtepunt van de vergrijzing in 2038 bedraagt het aandeel van 65-plussers naar verwachting bijna 24%. Daarna volgt weer een geleidelijke daling.

Deze vergrijzingstrend geeft de toegenomen levensverwachting weer. Deze toename wordt met name veroorzaakt doordat een groter deel van de bevolking de 65-jarige leeftijd bereikt. De levensverwachting van 64,5-jarigen is vanaf 1950 namelijk veel minder gestegen dan de levensverwachting bij geboorte. De levensverwachting bij geboorte is in de periode 1950-2002 gestegen van 59,3 tot 72,3 jaar voor mannen en van 63,2 tot 78,4 jaar voor vrouwen. De levensverwachting voor mannen van 64,5 jaar is in die periode echter slechts gestegen van 78,9 tot 80,5 jaar en voor vrouwen van 79,4 tot 84,2 jaar.

Groene en grijze druk

Ter illustratie van de sterk veranderde bevolkingssamenstelling volgt tot slot nog een grafiek met daarin de ontwikkeling van de groene en grijze druk in de tijd. Dit geeft de verhouding weer tussen het aantal personen van respectievelijk 0 tot 20 jaar en van 65 jaar of ouder ten opzichte van de zogenaamde 'productieve' leeftijdsgroep van 20 tot 65 jarigen.

De groene druk schommelt van 1830 tot 1925 tussen 80% en 90%. Daarna volgt een scherpe daling waarna de groene druk zich vanaf 1990 stabiliseert op circa 40%. De grijze druk is circa 10% van 1830 tot 1880, stijgt dan tot ongeveer 12% in 1890 en blijft rond dat percentage cirkelen tot 1940. Pas daarna vindt een geleidelijke stijging plaats die naar verwachting vanaf 2010 plaatsmaakt voor een sterke toename van de grijze druk tot ruim 44% in 2038. Daarmee is de grijze druk vanaf 2030 hoger dan de groene druk. Na 2040 bewegen beide indicatoren zich rond de 40%.



Conclusie

Uit de digitaal beschikbaar gekomen volkstellingsgegevens kunnen de trends in de bevolkingsontwikkeling worden afgeleid. Opmerkelijk daarin is dat in de

leeftijdssamenstelling in de eerste 100 jaar na 1830 niet zo heel veel is gewijzigd. De bevolking nam weliswaar aanzienlijk toe, maar de verdeling over de leeftijdsgroepen veranderde nauwelijks. Pas na de tweede wereldoorlog trad een fundamentele wijziging op in de aandelen van de verschillende leeftijdsgroepen. Het aandeel van kinderen daalde vooral na 1970 zeer snel, terwijl het aandeel 65-plussers explosief groeide. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat veel meer mensen de 65-jarige leeftijd bereiken dan vroeger. Op het hoogtepunt van de vergrijzing bedraagt het aandeel 65-plussers bijna een kwart van de totale bevolking. Dat betekent een verviervoudiging ten opzichte van het aandeel ouderen 100 jaar eerder.